

Asia: VN/13261/2020

Lausuntopyyntö Suomen kansallisen biotalousstrategian päivityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Väylävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta "Suomen biotalousstrategia - Kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää".

Suomen biotalousstrategia - Kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää on ensimmäisen Suomen biotalousstrategian (2014) päivitys. EU päivitti biotalousstrategiansa 2018, ja marraskuussa 2019 neuvosto antoi siitä päätelmänsä. Neuvosto mm. kehotti jäsen-maita laatimaan tai päivittämään kansalliset biotalousstrategiat. Biotalousstrategian päivityksellä tavoitellaan biotalouden arvonlisän kasvattamista niin, että sosiaalinen ja taloudellinen oikeudenmukaisuus ja maapallon kantokyky otetaan huomioon.

Biotalousstrategia pyrkii viemään Suomea kokonaiskestävästi kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisella tavalla. Biotalousstrategia ulottuu vuoteen 2035 saakka, yhtenevästi Suomen hiilineutraalisuustavoitteen kanssa. Strategian visioon vuodelle 2035, Kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää, halutaan päästä erityisesti parantamalla tuottavuutta, jolloin alan työpaikat säilyvät ja kehittyvät. Kasvu syntyy teknologiakehitykseen perustuvan työn tuottavuuden kasvun kautta. Näitä ratkaisuja voidaan hyödyntää sekä kotimaassa että viennin kasvun moottoreina.

Strategian päätavoitteena on biotalouden arvonlisän nostaminen. Tavoitteena on luo-da kestäviin ratkaisuihin perustuvaa taloudellista kasvua ja työpaikkoja tuottamalla mahdollisimman korkean arvonlisän tuotteita ja palveluita. Mikäli biotalousstrategian tavoite toteutuu, biotalouden arvonlisä on 50 mrd. euroa vuonna 2035.

Biotalousella on tärkeä merkitys yhteiskunnan vihreän siirtymän tukemisessa. Kestävä biotalous on ratkaisu moniin ilmastoon ja luonnon monimuotoisuutta koskeviin kysymyksiin. Biotalousaktiivinen rooli vihreässä siirtymässä on osaltaan takaamassa sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaista ja taloudellisesti kestävää muutosta.

Biotalousstrategian tavoitteena on samalla myös:

- luoda kilpailukykyisiä ja innovatiivisia biotalouden ratkaisuja maailmanlaajuisiin ongelmiin
- synnyttää sekä kotimaahan että kansainvälisille markkinoille uudistavaa liiketoimintaa, joka tuo hyvinvointia koko Suomelle
- lisätä materiaalien resurssiviisasta käyttöä ja kierrätystä sekä hyödyntää sivuvirtoja
- vähentää riippuvuutta uusiutumattomista – erityisesti fossiilisista - raaka-aineista
- varmistaa ekologista kestävyttä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä uusiutuvien luonnonvarojen uusiutumiskykyä vahvistaa osaamista
- vahvistaa ja uudistaa teknologiaperustaa

Strategiset painopisteet ovat:

- Korkeampaa arvonlisää biotaloudesta
- Vahva osaamis- ja teknologiaperusta
- Kilpailukykyinen toimintaympäristö
- Bioresurssien ja muiden ekosysteemien käytettävyys ja kestävyys

Näille painopisteille on strategiassa esitetty lukuisia toimenpiteitä. Toimenpiteitä rahoitetaan Suomen kestävä kasvun ohjelmasta ja suuntaamalla rahoitusta toimenpiteiden toteuttamiseen muista julkisista rahoituslähteistä. Mahdollisesta lisärahoituksesta päätetään erikseen talousarvio- ja julkisen talouden suunnitteluprosesseissa. Suomen biotalousstrategian päivitystyön kärkenä on ollut tuottaa systemaattinen, kattava ja kokonaisvaltainen biotalouden arvonlisää kehittävä toimenpideohjelma. Väyläviraston vastuulle ei ole suoraan osoitettu toimenpiteitä.

Strategian päivityksessä on huomioitu toimintaympäristön muutokset varsin kattavasti, strategiatyötä varten on mm. teetetty toimintaympäristöanalyysi. Keskeisiä kehityskulkuja ovat mm. ilmastotoimien ja kestävä kehityksen korostuminen entisestään, tuotannon ja kulutuksen

muutokset (digitalisaatio, uudet materiaalit, korjausrakentamisen nousu), sekä panostaminen työ- ja varastointiolosuhteiden ja lopputuotteiden turvallisuuteen.

Väylävirasto esittää lausuntonaan seuraavaa.

Biotalousstrategian tavoitteet ovat kannatettavia. Fossiilisten ja muiden uusiutumattomien raaka-aineiden käyttöä on välttämätöntä vähentää kaikilla sektoreilla. Suomella on vahva pohja biologisten luonnonvarojen hyödyntämisessä sekä kotimaassa että vientiteollisuudessa. Tästä toiminnasta saatavan arvonlisän kasvattaminen moni-puolisilla toimenpiteillä on perusteltua ja maan kokonaiskestävyyden kannalta tärkeää.

Biotalousstrategian tavoitteet ovat kannatettavia. Fossiilisten ja muiden uusiutumattomien raaka-aineiden käyttöä on välttämätöntä vähentää kaikilla sektoreilla. Suomella on vahva pohja biologisten luonnonvarojen hyödyntämisessä sekä kotimaassa että vientiteollisuudessa. Tästä toiminnasta saatavan arvonlisän kasvattaminen moni-puolisilla toimenpiteillä on perusteltua ja maan kokonaiskestävyyden kannalta tärkeää.

Arvokkaampien lopputuotteiden valmistaminen voi edellyttää välituotteiden ja sivuvirtojen kuljetuksia, ja toisaalta muodostuva arvonlisä saattaa johtaa siihen, että syntyy tarpeita tai mahdollisuuksia kuljettaa sellaisia materiaalivirtoja, joiden kuljettaminen aiemmin ei ollut tarkoituksenmukaista. Uusien tuotanto- ja materiaaliketjujen kehitys-työssä tulee hyödyntää digitalisaation tuomia mahdollisuuksia, mutta samalla on huomioitava se, että fyysisten tuotteiden kuljettaminen ketjun eri toimijoiden välillä on voitava järjestää tehokkaasti ja kestävästi.

Strategiassa on eri toimenpiteiden yhteydessä painopistealueella Kilpailukykyinen toimintaympäristö sekä sektorikohtaisissa toimenpiteissä todettu logistiikkaan, kuljetuksiin ja infrastruktuuriin kohdistuvia tarpeita ja panostuksia. Esimerkiksi kohdassa Kilpailukykyinen toimintaympäristö on toimenpide Edistetään julkisten rahoitusinstrumenttien käyttöä biotalouden arvoketjujen kehittämisen eri vaiheisiin, jonka yhtenä osatoimenpiteenä on todettu "Varmistetaan, että julkiset panostukset logistiikkaratkaisujen ja liikenneinfraan kehittämiseen ovat riittäviä, että ne tukevat uusia biojalostamoinvestointeja ja muuta biotalouden liiketoimintaa."

Väylävirasto pitää tärkeänä, että logistiikkaratkaisuja ja liikenneinfraa kehitetään riittävästi ja tasapainoisesti. Kuljetusten varmistaminen on merkittävä osa raaka-aine- ja energiahuollon varmuuden ja ennustettavuuden turvaamista. Uusien kokeilu- ja kehityshankkeiden yhteydessä on selvítettävä myös logistiikkatarpeet. Virasto kiinnittää huomiota siihen, että suurten investointien kuten uusien biojalostamojen ohella biotalouden toimintaa ja siihen liittyen kuljetustarpeita tullaan kehittämään myös pienemmissä yksiköissä ja lukuisilla eri alueilla. Lisäksi uudet tuotantotavat,

esimerkiksi strategiassa tekstiiliteollisuuteen visioitu kierrätystekstiilien hyödyntäminen, voivat edellyttää materiaalien mittavaakin tuontia myös ulkomailta, mikä puolestaan edellyttää kapasiteettia esimerkiksi satamissa. Voisikin olla hyödyllistä tarkastella lähemmin biotalouteen ja kiertotalouteen liittyvien tuotannon ja kulutuksen muutosten vaikutusta Suomen logistiikka-, kuljetus- ja liikennejärjestelmään kokonaisuutena, esimerkiksi tutkimushankkeen muodossa.

Biotalousstrategiassa todetaan puurakentamisen suuri merkitys, joka perustuu sekä puuraaka-aineen uusiutuvuuteen että siihen, että rakenteissa oleva puu muodostaa hiilivaraston. Puun käyttöä rakentamisessa, mukaan lukien infrarakentaminen, pyritään lisäämään. Liikennesektorilla on vuonna 2018 laadittu Liikenneinfrastruktuurin puurakentamishjelma (Liikenne- ja viestintäministeriö 2018:29), jonka mukaisia toimenpiteitä Väylävirasto toteuttaa lisätäkseen puun käyttöä niissä rakenteissa, missä se on mahdollista. Puu soveltuu hyvin mm. kevyen liikenteen siltoihin ja portaisiin, melusteisiin ja riista-aitoihin sekä valaisinpylväisiin, mikäli tekniset ratkaisut suunnitellaan oikein. Puun käyttöikä on monessa infrarakenteessa muita materiaaleja lyhyempi voimakkaan ympäristörasituksen vuoksi (mm. kosteus ja maakosketus). Puun käyttöä infra-rakentamisessa vaikeuttaa kuitenkin tällä hetkellä puun kyllästysaineiden käytön rajoitukset, jotka saattavat olla entisestään lisääntymässä. Kyllästämiseen liittyen Väylävirasto joutuu tällä hetkellä mm. vaihtamaan kreosoottikyllästettyjä puisia ratapölkkyjä betonisiin. Liikenneinfrastruktuurin kokonaiskestävyyden ja turvallisuuden kannalta on välttämätöntä, että toteutettavat rakenteet ovat pitkäikäisiä ja ympäristössä haitattomia. Liikenneinfraan soveltuvien ja turvallisten kyllästysratkaisujen kehitystyön jatkaminen on erittäin tärkeää ja Väylävirasto osallistuu siihen. Väylävirasto on kiinnostunut osallistumaan myös muihin alan kehitys- ja tutkimushankkeisiin.

Väylävirasto mahdollistaa kehitys- ja käyttöönottopolkuja uusille, mm. puuperäisille, potentiaalisiksi arvioiduille materiaaleille, joilla arvioidaan olevan mahdollisuus korvata fossiilisia materiaaleja ilman että ne kasvattavat kunnossapidon hiilijalanjälkeä. Esim. päällysteissä käytettävät uudet materiaalit eivät saa lyhentää kestoikää, haitata kierrättämistä taikka vaatia jotain uutta/muuta lisäainetta toimiakseen vanhojen, jo rakenteissa olevien materiaalien kanssa.

Biomassapohjaisten polttoaineiden osalta Biotalousstrategiassa mainitaan toimenpiteitä metsä- ja kemianteollisuuden aloille ja energiasektorille. Biopohjaisten liikenne-polttoaineiden osalta Väylävirasto viittaa 2021 valmistuneeseen Fossiilittoman liikenteen tiekarttaan, joka on valtioneuvoston periaatepäätös kotimaan liikenteen kasvi-huonekaasupäästöjen vähentämisestä (Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 2021:15). Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä biopohjaiset poltto-aineet ovat tärkeä osa-alue yhdessä sähkötoimisten ajoneuvojen ja muiden uusien käyttövoimien kanssa, mutta merkittävimmissä roolissa on liikenteen kokonaisenergiankulutuksen vähentäminen. Tiekartan mukaisesti vuonna 2030 tuolloin vielä jäljellä olevasta polttoaineen kulutuksesta vähintään 30 % katetaan uusiutuvilla polttoaineilla, jotka merkittävältä osin ovat biopohjaisia. Nestemäisiä biopohjaisia polttoaineita voitaneen jaella nykyisen polttoaineen jakeluverkoston kautta, mutta biokaasun käyttöönotto edellyttää jakeluinfrastruktuurin kehittämistä.

Myös Liikennealan kestävä kasvun ohjelman 2021–2023 (Valtioneuvoston julkaisu 2021:60) tavoitteena on, että Suomen liikennealasta kehittyy edelläkävijä vähähiilisten ja kiertotalouteen pohjautuvien liikenteen ja logistiikan ratkaisujen kehittämisessä ja käyttöönotossa päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi ja alan hiilikädenjäljen kasvattamiseksi. Näiden liikennesektorin tuoreiden toimenpideohjelmien puitteissa tehtävät toimet tukevat myös Biotalousstrategian tavoitteita.

Biotalousstrategian toteuttamisella on monenlaisia yhtymäkohtia liikenne- ja logistiikkasektoriin. Väylävirasto toivoo voivansa olla jatkossakin mukana kehittämässä ja toteuttamassa toimenpiteisiin liittyviä kuljetus- ja logistiikkaratkaisuja.

Knuuti Soile
Väylävirasto